

SLEDEĆA STANICA REPUBLIKA ČEŠKA

Informacije za strance koji žele
da borave u RČ

2020.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

SLEDEĆA STANICA – REPUBLIKA ČEŠKA

Ova brošura je informativnog karaktera. Namijenjena je strancima koji dolaze iz trećih zemalja i planiraju da u Republiku Češku dođu na duži period. Pravljena je paralelno uz kratki film „Sledeća stanica – Republika Češka“ i nadovezuje se na kurseve za adaptaciju i integraciju nakon dolaska u RČ.

Glavni cilj ovih informativnih materijala je pružanje pomoći u integraciji stranaca u Republici Češkoj, pružanje pomoći u dobijanju znanja o pravima i obavezama koje imaju, kao i pružanje pomoći u samostalnoj orijentaciji u okruženju Republike Češke i lokalnom regionu. Smisao brošure je i da pruži više informacija o mogućnostima legalnog boravka u RČ i da upozori na negativne pojave. Pružanjem informacija želimo da što više podržimo samostalnost i nezavisnost novopridošlih stranaca, budući da se veći broj obaveza koje su u vezi s boravkom u RČ može obaviti samostalno. U slučaju potrebe, moguće je obratiti se nevladinim neprofitnim organizacijama (NVO) i centrima za integraciju u kojima možete dobiti besplatne usluge.

Informativna brošura i film „Sledeća stanica – Republika Češka“ rezultat je rada stručne grupe zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Odeljenja za azil i migracionu politiku, zastupnika centara za integraciju, nevladinih neprofitnih organizacija i udruženja Slovo 21.

© Slovo 21, z. s., 2020

Zadržavamo sva prava. Ova publikacija, kao i svaki njen deo, u elektronskom ili mehaničkom obliku, uključujući i fotokopije, ne sme da bude kopirana i širena bez pismene saglasnosti izdavača.

Četvrto, izmenjeno i dopunjeno izdanje

ISBN 978-80-88301-29-5

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Ovaj projekat s fokusom na integraciju stranaca finansira
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Češke.
Za realizaciju projekta zadužena je organizacija Slovo 21, z. s.

SADRŽAJ

Sledeća stanica – Republika Češka	4
Razmišljam o odlasku u RČ	6
Dolazim u RČ	24
O čemu treba voditi računa? Kakvi su rizici?	36
Važni kontakti u RČ	41

SLEDEĆA STANICA – REPUBLIKA ČEŠKA

Zalazak sunca iznad brane
Češke udoli u predgrađu Plzenja

KOME JE BROŠURA NAMENJENA?

Brošura JE namenjena državljanima zemalja van Evropske unije (EU) koji planiraju da dođu u RČ na duže od 90 dana, zbog čega je potrebno podneti zahtev za dugotrajnu vizu ili za dugoročni boravak.

KOME BROŠURA NIJE NAMENJENA?

Brošura NIJE namenjena državljanima EU i članovima njihove porodice, kao ni podnositeljima zahteva za šengensku kratkotrajnu vizu i za stalni boravak!

ŠTA JE DUGOTRAJNA VIZA?

Dugotrajna viza (u daljem tekstu samo viza) je viza za boravak duži od 90 dana, uz maksimalno važenje od 1 godine. Za ovu vrstu vize zahtev se najčešće podnosi pre prvog dolaska u RČ koji će trajati duže od 90 dana. Ako budete želeli da ostanete duže u RČ, a i dalje obavljate istu delatnost na osnovu koje ste došli i na osnovu koje vam je dodeljena dugotrajna viza (dakle, i dalje ćete imati istu svrhu boravka), svoj boravak možete produžiti podnošenjem zahteva za izdavanje dugoročnog boravka u RČ. **Dugotrajna viza je u obliku nalepnice koja će vam biti zalepljena u pasoš.**

ŠTA JE DOZVOLA ZA DUGOROČNI BORAVAK?

Dozvola za dugoročni boravak (u daljem tekstu samo dugoročni boravak) je boravišni status za koji se u odabranim slučajevima može podneti zahtev već pre prvog dolaska u RČ, ali uglavnom se nadovezuje na dugotrajnu vizu tokom boravka u RČ. Izdaje se na maksimalno 2 godine. **Dugoročni boravak je u obliku plastične biometrijske karte sa čipom.**

Zapamtite da između dugotrajne vize i dugoročnog boravka postoji razlika! Dobro je znati šta znače ovi pojmovi!

KO ODLUČUJE O ODOBRENJU VAŠEG ZAHTEVA?

O podnetom zahtevu za vizu odluku donosi diplomatsko-konzularno predstavništvo u kojem zahtev predajete. O zahtevu za dugotrajnu vizu i za dugoročni boravak odlučuje Ministarstvo unutrašnjih poslova RČ, kojem diplomatsko-konzularno predstavništvo šalje vaš zahtev.

RAZMIŠLJAM O ODLASKU U RČ

Državni dvorac i zamak u Češkom Krumlovu

ŽELIM DA SE ŠKOLUJEM U RČ

Ako u RČ želite da se školujete i već ste izabrali fakultet ili višu strukovnu školu koja vas najviše zanima, proverite sledeće informacije:

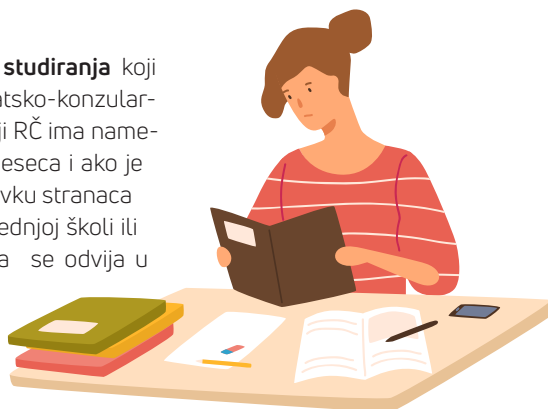
- Da li su te „studije“ u skladu sa Zakonom o boravku stranaca u RČ ili je reč o drugoj vrsti obrazovanja koja ne spada u ovu kategoriju? (Proverite u odabranoj školi u RČ o kojoj vrsti studija je reč i svrhu boravka ili na www.mvcr.cz/cizinci)
- Koliko dugo ću studirati u RČ? (Proverite u odabranoj školi u RČ)

Ako planirate da se školujete duže od 90 dana u RČ, imate mogućnost da u diplomatsko-konzularnom predstavništvu podnesete zahtev za sledeće vrste viza ili za boravišne dozvole (u zavisnosti od vrste školovanja):

- **zahtev za dugoročni boravak u svrhu studiranja** koji stranac može da podnese u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ ako na teritoriji RČ ima nameru da boravi privremeno duže od 3 meseca i ako je reč o školovanju prema Zakonu o boravku stranaca u RČ. Izuzetak je školovanje u srednjoj školi ili srednjoj umetničkoj školi koje se ne odvija u okviru programa razmene ili plaćene stručne prakse.

Odgovor na svoj zahtev čekaćete oko 60 dana, a samu odluku saopštiće vam diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ. Ako ne podležete viznom režimu, nakon odobrenja zahteva možete da otputujete u RČ bez vize. Ako podležete viznom režimu, diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ izdaće vam „vizu za preuzimanje boravišne dozvole“. Nakon što doputujete vaša je obaveza da u roku od 3 radna dana dođete u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova (kako biste se registrovali i dali biometrijske podatke radi izdavanja karte boravišne dozvole). Na istom mestu ćete podići svoju boravišnu kartu.

- **zahtev za dugotrajnu vizu u svrhu studiranja** koji stranac može da podnese u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ ako na teritoriji RČ ima nameru da boravi privremeno duže od 3 meseca i ako je reč o školovanju prema Zakonu o boravku stranaca u RČ. U ovom slučaju, školovanje u srednjoj školi ili srednjoj umetničkoj školi ne mora da se odvija u okviru programa za razmenu, a stručna praksa može da bude plaćena.

Odgovor na svoj zahtev čekaćete oko 60 dana, a samu odluku saopštice vam diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ, koje će vam vizu zalepiti u pasoš. U roku od 3 radna dana po dolasku u RČ morate da se prijavite Policiji za strance.

- **zahtev za dugotrajnu vizu u svrhu ostalo** (dakle, i ostalo obrazovanje) koji stranac može da podnese u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ ako na teritoriji RČ ima nameru da boravi privremeno duže od 3 meseca i ako je reč o obrazovnim aktivnostima koje prema Zakonu o boravku stranaca u RČ nisu studiranje i školovanje.

Odgovor na svoj zahtev čekaćete od 90 do 120 dana, a u zavisnosti od okolnosti može se čekati i duže. Samu odluku saopštice vam diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ koje će vam vizu zalepiti u pasoš. U roku od 3 radna dana po dolasku u RČ morate da se prijavite Policiji za strance.

Uz zahtev treba priložiti dokumentaciju (dokumentacija iz inostranstvo predaje se uz overeni prevod na češki jezik):

- Putna isprava;
- Potvrda o položenom prijemnom ispitu za školu (studiranje ili školovanje);
- Fotografija (1 kom);
- Potvrda o obezbeđenom smeštaju u RČ;
- Potvrda o dovoljnim finansijskim sredstvima kojima možete da raspolazete na teritoriji RČ;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji ste državljanin, kao i zemalja u kojima ste u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ).
- Nakon što se vaš zahtev odobri, diplomatsko-konzularnom predstavništvu dajete na uvid i potvrdu o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju u RČ.

Neophodno je da se o specifičnostima zahteva, školovanju, studiranju i imigraciji informišete i sami na adresi **www.mvcr.cz/cizinci**.

NE ZABORAVITE:

- U slučaju da dobijete dugotrajnu vizu, u roku od 3 radna dana po dolasku u RČ morate da se prijavite Policiji za strance, osim ako tu obavezu za vas već nije obavio pružalac smeštaja (npr. studentski dom ili dom za učenike).

- Ako u RČ dolazite da podignete dugoročni boravak, u roku od 3 radna dana morate da dođete u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova radi pružanja biometrijskih podataka u svrhu izdavanja karte boravišne dozvole.
- Ako imate vizu ili boravišnu dozvolu u svrhu studiranja, **sve vreme morate da imate status studenta i morate zaista da studirate**, odnosno morate da ostvarujete svrhu boravka. **Za vreme školovanja, stranci mogu da privređuju, ali status zaposlenog mogu da imaju samo ukoliko redovno pohađaju srednju školu, srednju umetničku školu, višu strukovnu školu ili ako su redovni studenti akreditovanog studijskog programa na univerzitetu.** Međutim, i dalje moraju ostvarivati glavnu svrhu boravka, odnosno moraju da studiraju.
- Ako odlučite da promenite školu, školovanje u novoj školi se mora logično nadovezati na prethodno. Prvobitna škola prijavljuje Ministarstvu unutrašnjih poslova da je školovanje okončano, a vi prijavljujete novonastalu promenu i novu školu. Promene prijavljujete u kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova u roku od 3 dana.
- Potvrdu da ste student/učenik, škola mora da vam izda i za vreme letnjeg raspusta, odnosno sve dok školovanje ne dovršite (položite ispite, državni ispit i slično). Tokom svog školovanja u RČ letnji raspust možete da koristite za putovanja. Ukoliko se u navedenom periodu bude rešavao neki vaš zahtev za boravak, svoj odlazak morate na odgovarajući način da prijavite kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova i da regulišete mogućnost preuzimanja pismene prepiske.
- U slučaju da budete **izbačeni iz škole**, ona obaveštava Ministarstvo unutrašnjih poslova, pa vaša viza ili boravišna dozvola mogu da budu ukinute.

ŽELIM DA RADIM U RČ

Ako u RČ želite da dođete radi posla, pre polaska u RČ morate da nađete zaposlenje.

Proverite sami kakva je trenutna ponuda radnih mesta u RČ na stranici www.mpsv.cz/web/cz/-/vyhledavani-volnych-pracovnich-mist-pro-cizince.

1. Ulazak na tržište rada

Kako biste pronašli posao na tržištu rada u Republici Češkoj, važno je da imate važeću boravišnu dozvolu i da znate da li imate pravo na slobodan pristup tržištu rada ili vam za zaposlenje treba neka vrsta dozvole. Slobodan pristup tržištu rada imaju npr:

- državljani EU i njihovi članovi porodice;
- stranci s odobrenim stalnim boravkom;
- korisnici međunarodne zaštite (azil ili dodatna zaštita);
- stranci koji imaju važeći dugoročni boravak u svrhu spajanja porodice sa strancem koji ima stalni ili dugoročni boravak, ili mu je odobren azil;
- stranci koji se sistematski pripremaju za svoju buduću profesiju (npr. redovni učenici akreditovanih srednjih škola, srednjih umetničkih škola, viših strukovnih škola i jezičkih škola koje imaju pravo da održavaju državne ispite iz jezika, kao i redovni studenti univerziteta i za vreme trajanja raspusta);
- stranci koji su završili srednje ili fakultetsko obrazovanje prema češkim propisima itd.

Za obavljanje poslova navedenim strancima nije potrebna nikakva radna dozvola, karta zaposlenog, niti plava karta, ali su dužni da imaju boravišnu dozvolu za RČ ili vizu. Bevizni boravak strancu ne daje pravo da obavlja poslovnu delatnost. Poslodavac je samo dužan da nadležnu filijalu Zavoda za zapošljavanje Republike Češke obavesti da je zaposlio strance, i to najkasnije na dan stupanja na radno mesto.

Ako poslodavac namerava da zaposli stranca koji nema slobodan pristup tržištu rada, onda stranac osim potpisivanja ugovora o radu ili ugovora o radnoj delatnosti mora da dobije i radnu dozvolu, kartu zaposlenog ili plavu kartu.

2. Dugotrajna viza u svrhu sezonskog zaposlenja

Viza za boravak duži od 90 dana u svrhu sezonskog zaposlenja daje se na zahtev stranca koji namerava da na teritoriji RČ boravi u svrhu obavljanja delatnosti koja zavisi od godišnjeg doba. Obično se radi o zanimanjima iz oblasti poljoprivrede, šumarstva, vinogradarstva, turizma i slično. Ova viza daje se s tačnim vremenom važenja i vremenom boravka na teritoriji RČ i najduže na 6 meseci.

Uz zahtev treba priložiti dokumentaciju (dokumentacija iz inostranstva predaje se uz overeni prevod na češki jezik):

- Putna isprava;
- Radna dozvola dobijena od regionalne filijale Zavoda za zapošljavanje RČ ili praške filijale, eventualno možete da navedete delovodni broj zahteva za radnu dozvolu i informaciju koja filijala Zavoda za zapošljavanje RČ rešava vaš zahtev;
- Fotografija (1 kom);
- Potvrda o obezbeđenom smeštaju u RČ;
- Potvrda od poslodavca o dogovorenom iznosu zarade, plate ili isplate, ako poslodavac strancu pruža smeštaj ili posreduje u njegovom pronalaženju;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji ste državljanin, kao i zemalja u kojima ste u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ).
- Nakon što se vaš zahtev odobri, diplomatsko-konzularnom predstavništvu dajete na uvid i potvrdu o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju u RČ.

3. Dugoročni boravak – karta zaposlenog

Karta zaposlenog je specijalna vrsta dozvole za dugoročni boravak u svrhu zaposlenja. Obično je spoj dozvole za dugoročni boravak na najviše 2 godine i dozvole za rad za određenu radnu poziciju (dakle, 2 u 1).

Uslovi za izdavanje karte zaposlenog:

- poslodavac je oglasio slobodno radno mesto i za strance – vlasnike karte zaposlenog;
- mesto nije zauzeo državljanin RČ ili EU, niti stranac koji ima slobodan pristup tržištu rada;
- stranac može da dokaže da je ispunio sve kriterijume za dato mesto, dakle, ima kvalifikacije;
- mesečna bruto zarada je barem u iznosu osnovice za minimalnu zaradu, a sedmično radno vreme navedeno u ugovoru o radu ili ugovoru o radnoj delatnosti je barem 15 sati itd.

Uz zahtev treba priložiti dokumentaciju (dokumentacija iz inostranstvo predaje se uz overeni prevod na češki jezik):

- Putna isprava;
- Fotografija (1 kom);
- Broj radnog mesta za vlasnike karte zaposlenog;
- Ugovor o radu ili ugovor o radnoj delatnosti ili predugovor za budući ugovor o radu;
- Dokument o obrazovanju ili neku drugu vrstu dokumenta u slučaju da se traži drugačija vrsta spreme. Ministarstvo može da zahteva i službeno priznat dokument o obrazovanju koji su izdali češki organi (tzv. nostrifikaciju);
- Dokument da u RČ imate obezbeđen smeštaj;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji ste državljanin, kao i zemalja u kojima ste u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci. Izvod iz Kaznenog registra mora da ima i višu overu (tzv. punu legalizaciju) ili overu u obliku apostila, osim ako vas od ove obaveze ne oslobađa međunarodni ugovor (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ i na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova, ako zahtev predajete na teritoriji RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva i na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova, ako zahtev predajete na teritoriji RČ).

- Nakon što se vaš zahtev odobri, diplomatsko-konzularnom predstavništvu dajete na uvid dokument o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju do trenutka stupanja na radno mesto, kada kao zaposleni postajete deo javnog zdravstvenog osiguranja.

Za podnošenje zahteva u diplomatsko-konzularnom predstavništvu plaćate taksu u lokalnoj valuti. Za podnošenje zahteva na teritoriji RČ i u Ministarstvu unutrašnjih poslova plaćate taksu u češkim krunama, ali u vidu taksene marke (npr. možete da je kupite u pošti). Iznos takse možete proveriti na stranicama Ministarstva unutrašnjih poslova: www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-poplatty.aspx.

Na rezultat svoga zahteva za izdavanje karte zaposlenog čekaćete od 60 do 90 dana. Ako je vaš zahtev odobren i ne podležete viznom režimu, možete odmah nakon saopštavanja rezultata da otputujete u RČ bez vize, ali ne smete da prekoračite vreme za dozvoljeni bezvizni boravak od najviše 90 dana. Ako podležete viznom režimu, diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ izdaće vam „vizu za preuzimanje boravišne dozvole“. Po dolasku, u roku od 3 radna dana morate da odete u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova (radi pružanja biometrijskih podataka u svrhu izdavanja biometrijske karte). Na istom mestu ćete nešto kasnije podići biometrijsku legitimaciju – kartu zaposlenog.

Ako vlasnik karte zaposlenog ima nameru da promeni radno mesto ili želi da se zaposli na još jednom radnom mestu ili želi da promeni poslodavca, dužan je da navedenu

promenu prijavi Ministarstvu unutrašnjih poslova RČ (Odeljenju za azil i migracionu politiku). Promena mora da bude prijavljena minimalno 30 dana pre nego što do nje dođe. Na novom radnom mestu ili kod novog poslodavca ne možete da počnete da radite dok Ministarstvo ne potvrdi da je vaše obaveštenje primilo. Prijavu promene zaposlenja ili poslodavca je moguće predati najranije 6 meseci nakon preuzimanja prve karte zaposlenog (izuzeci se navode u Zakonu o radu).

Ako stranac ne menja ni radno mesto, ni poslodavca, a želi da produži kartu zaposlenog, mora da preda zahtev za produženje Ministarstvu unutrašnjih poslova RČ, i to najranije 120 dana pre njenog isticanja, a najkasnije na poslednji dan njenog važenja. U tom slučaju Zavod za zapošljavanje RČ izdaje obavezujuću odluku o tome da li je moguće i dalje zapošljavati stranca s obzirom na situaciju na tržištu rada.

U slučaju da je svrha dugoročnog boravka stranca zaposlenje, a stranac u isto vreme:

a) ima slobodan pristup tržištu rada, ili

b) ima radnu dozvolu,

karta zaposlenog služi samo kao dozvola za dugoročni boravak.

U nekoliko slučajeva radnu dozvolu izdaje Zavod za zapošljavanje RČ.

Neophodno je da sami pročitate detaljnije informacije o razlici između karte zaposlenog kao dvostruke dozvole (za zaposlenje i boravak) i karte zaposlenog samo kao boravišne dozvole, uključujući i pojedinosti u vezi sa dokumentacijom koju uz predaju zahteva za kartu zaposlenog morate imati, što možete naći na stranici **www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta**

Proverite i sami kakva je trenutna ponuda poslova u RČ za vlasnike karte zaposlenog na portalu Ministarstva za rad i socijalna pitanja na adresi **www.mpsv.cz/web/cz/hledani-volnych-mist**.

NE ZABORAVITE:

- Karta zaposlenog obično je dualna (2 u 1), odnosno ona je radna dozvola i boravišna dozvola u svrhu zaposlenja! U posebnim slučajevima Zavod za zapošljavanje RČ izdaje specijalnu radnu dozvolu. U slučaju da imate radnu dozvolu, ili imate slobodan pristup tržištu rada, karta zaposlenog služi samo kao dugoročni boravak u svrhu zaposlenja.

- Kada produžavate kartu zaposlenog, za to važi poseban rok: zahtev se predaje najranije 120 dana pre isticanja i najkasnije poslednjeg dana važenja karte.
- Stranci koji nemaju slobodan pristup tržištu rada, a žele da promene poslodavca ili radno mesto, moraju da obaveste Ministarstvo unutrašnjih poslova o svojoj nameri.
- Ako imate kartu zaposlenog i tokom njenog važenja izgubite posao ili se dogovorite na sporazumnom prekidu radnog odnosa, imate 60 dana od dana prestanka zaposlenja da predate zahtev za odobrenje promene poslodavca. U suprotnom, karta zaposlenog prestaje da važi. Za prijavu promene poslodavca potrebno je da priložite, između ostalog, i dokument o tome da li vaš radno-pravni odnos traje ili kada je završio.
- Trebalo bi da od poslodavca uvek tražite svoj primerak ugovora o radu. Čuvajte svu potpisanu dokumentaciju sa poslodavcem na jednom mestu! Insistirajte na pismenom obliku zapisa sa svih pregovora o zaposlenju. Potpisujte samo one ugovore koje razumete. Sve vrste ugovora o radu i sporazuma uvek moraju da budu sklopljene u pismenom obliku. U pismenom obliku mora da bude i otkaz ili sporazumni otkaz o prekidu radnog odnosa.
- Ukoliko odradite sedmično radno vreme od 40 sati, prema zakonu i prema obračunu za 2020. godinu imate pravo bar na minimalnu zaradu od 14.600 čeških kruna (oko 647 američkih dolara, odnosno 544 evra) ili 87,3 češke krune po satu.
- Trebalo bi da proverite da li poslodavac za vas plaća zdravstveno i socijalno osiguranje. To je njegova obaveza! Karticu zdravstvenog osiguranja uvek morate imati uz sebe!
- Ako radite u ponižavajućim, nehigijenskim uslovima, kao i u uslovima opasnim po vaše zdravlje, obratite se za pomoć lokalnoj inspekciji rada (kontakte ćete pronaći na adresi www.suip.cz), Centru za integraciju ili neprofitnim nevladinim organizacijama. Možete i inspekciji rada da podnesete žalbu na poslodavca, ali samo ako imate potpisane dokumente i spremni ste da sve to posvedočite.
- Ako prekršite uslove koje propisuje radna dozvola ili karta zaposlenog, radite bez radne dozvole i bez karte zaposlenog, kršite zakone Republike Češke. Za ilegalan rad smatra se rad na radnom mestu koji nije u skladu sa radnom dozvolom ili kartom zaposlenog. Na ovaj način, i vama i vašem poslodavcu prete visoke kazne. Uz to, biće teško da ostvarite svoja prava i da dobijete zaradu od poslodavca. U navedenoj situaciji vrlo ste ranjivi i izlažete se velikom riziku.

4. Dugoročni boravak – plava karta

Plave karte su samo za one zaposlene koji imaju završeno fakultetsko obrazovanje ili više strukovno obrazovanje, u slučaju da su studije trajale barem 3 godine. Ugovor o radu mora da bude potpisan s poslodavcem pre dolaska na teritoriju RČ, odnosno pre predaje zahteva za izdavanje plave karte. Ugovor o radu mora da bude sklopljen na period od najmanje 1 godine, uz zakonsko sedmično radno vreme. Mora da sadrži iznos dogovorene bruto mesečne ili godišnje zarade koja odgovara iznosu barem 1,5 prosečne bruto godišnje zarade u RČ.

Za podnošenje zahteva u diplomatsko-konzularnom predstavništvu plaćate taksu u lokalnoj valuti. Za podnošenje zahteva na teritoriji RČ i u Ministarstvu unutrašnjih poslova plaćate taksu u češkim krunama, ali u vidu taksene marke (npr. možete da je kupite u pošti). Iznos takse možete proveriti na stranicama Ministarstva unutrašnjih poslova: www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-poplatky.aspx.

Odluku o vašem zahtevu za plavu kartu čekaćete oko 90 dana, a u zavisnosti od okolnosti ovo čekanje se može i produžiti. Odluku će vam saopštiti diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ, u slučaju da ste zahtev predali na teritoriji RČ odluku vam saopštava Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Ako je vaš zahtev za plavu kartu odobren i ne podležete viznom režimu, odmah nakon saopštenja o dobijanju plave karte možete da otputujete u RČ. Ako podležete viznom režimu, diplomatsko-konzularno predstavništvo RČ će vam dati „vizu za preuzimanje boravišne dozvole“. Po dolasku, u roku od 3 dana, morate da odete u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova (radi pružanja biometrijskih podataka u svrhu izdavanja karte boravišne dozvole). Na istom mestu ćete kasnije podići legitimaciju boravišne dozvole – plavu kartu.

Uz zahtev treba priložiti dokumentaciju (dokumentacija iz inostranstvo predaje se uz overeni prevod na češki jezik):

- Putna isprava;
- Dokument o obezbeđenom smeštaju na teritoriji RČ;

- Fotografija (1 kom);
- Ugovor o radu;
- Dokument o obrazovanju ili drugi dokument u slučaju da je tražena potvrda sprema, Ministarstvo može da zatraži službeno priznat dokument o obrazovanju koji su izdali češki organi (tzv. nostrifikacija);
- Dokument o ispunjenim uslovima za obavljanje regulisanog zanimanja, ako je reč o takvom zanimanju;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji ste državljanin, kao i zemalja u kojima ste u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci. Izvod iz Kaznenog registra mora da ima i višu overu (tzv. punu legalizaciju), ili overu u obliku apostila, osim ako vas od ove obaveze ne oslobađa međunarodni ugovor (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ i na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova, ako zahtev predajete na teritoriji RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva ili na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova, ako je zahtev predat na teritoriji RČ).
- Nakon što se vaš zahtev odobri, diplomatsko-konzularnom predstavništvu dajete na uvid dokument o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju do trenutka stupanja na radno mesto, kada kao zaposleni postajete deo javnog zdravstvenog osiguranja.

Neophodno je da se o specifičnostima zahteva i ovoj temi više informišete i sami na adresi **www.mvcr.cz/cizinci**, u odeljku „Državljanima trećih zemalja” – „Plava karta”.

Proverite i sami na portalu Ministarstva za rad i socijalna pitanja trenutnu ponudu radnih mesta u RČ za vlasnike plave karte: **www.mpsv.cz/web/cz/hledani-volnych-mist-1**.

Overa dokumenata

Ako poslodavac za oglašeno slobodno radno mesto traži stručnu kvalifikaciju, stranac je obavezan da priloži dokument kojim se potvrđuje da ima stručnu spremu za obavljanje navedenog zaposlenja. Priznavanje inostranih svedočanstava i diploma vrlo je važno i u slučaju da navedeno lice želi da u Republici Češkoj nastavi sa školovanjem. Kako bi dokumentacija o obrazovanju (diplome i svedočanstva) bila smatrana za važeću i iste vrednosti, potrebno je da bude priznata i da za nju dobijete odgovarajući dokument kojim se ova nostrifikacija potvrđuje.

Nostrifikacija je priznavanje iste vrednosti stečenog stepena obrazovanja u inostranstvu (osnovnog, srednjeg, višeg strukovnog i fakultetskog) sa vrednošću obrazovanja u Republici Češkoj.

Diplome **osnovnih, srednjih i viših strukovnih škola nostrifikuju se u odborima za škole koji postoje u nadležnim regionalnim institucijama, u Pragu je to Skupština Glavnog grada Praga**. Za pokretanje procedure o nostrifikaciji potrebno je predati i dokument o sadržaju i obimu studija. Isprave, ukoliko međunarodni sporazum ne propisuje drugačije, moraju biti legalizovane i moraju imati službeno overeni prevod na češki jezik.

U slučaju zahteva za **priznavanje fakultetske diplome** potrebno je **obratiti se direktno javnom univerzitetu** na kojem se realizuje sadržinski sličan akreditovani studijski program ili Ministarstvu prosvete, omladine i sporta, ukoliko je obrazovanje stečeno u državi s kojom RČ ima sklopljen međunarodni sporazum o uzajamnom priznavanju iste vrednosti za dokumente o stečenom obrazovanju.

Ako je vaša fakultetska diploma nostrifikovana u nekoj drugoj zemlji članici EU, smatra se da takvo obrazovanje ima istu vrednost kao obrazovanje u RČ.

Kod legalizacije (overe dokumenata) možete se sresti s pojmovima „Apostille“ i puna legalizacija. Smisao apostila i pune legalizacije je da se verodostojno dokaže da je dokument bio izdat ili overen od strane pravosudnog ili upravnog organa predmetne države ili da je u njegovom prisustvu bio potpisan. Dakle, proverava se jesu li službeni pečat i potpis na dokumentu pravi, a ne sam sadržaj dokumenta. Overa dokumenata je potvrda da su pravi i da nisu falsifikovani.

Neophodno je da sami pročitate više informacija na stranicama Ministarstva inostranih poslova: www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/overovani_listin/index.html, na stranicama Ministarstva prosvete, omladine i sporta: www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/uznavani-vzdelani, ili se obratite specijalizovanim neprofitnim organizacijama.

ŽELIM DA SE BAVIM PRIVATNIM POSLOM U RČ

Ako dođete u Republiku Češku na osnovu dugotrajne vize u svrhu preduzetništva, na vas se kao na preduzetnika odnosi niz obaveza. Proverite sami sve informacije i uvek se oslanjajte samo na službene izvore.

Ako u RČ ne dolazite na osnovu preduzetništva i ako budete želeli da promenite svoju svrhu boravka na preduzetništvo, zahtev za promenu svrhe boravka na preduzetništvo možete da podnesete tek nakon 5 godina legalnog boravka u RČ (odnosno nakon 3 godine legalnog boravka ako ste u RČ došli na osnovu dugoročnog boravka u svrhu spajanja porodice u RČ, gde na osnovu navedene dozvole i boravite). U RČ možete da se bavite preduzetništvom i uz drugu svrhu boravka od navedene, ali samo ako u isto vreme ostvarujete prvobitnu svrhu boravka i ako ispunjavate zakonske uslove.

Preduzetništvo u Republici Češkoj može da ima oblik rada na osnovu **dozvole za samostalnog privrednika ili može imati oblik učešća u poslovanju pravnog lica (privredno društvo)**. Preduzetnik je lice koje je upisano u Privrednom registru. Preduzetnik je i lice koje u svrhu privređivanja ima dozvolu za samostalnog privrednika ili neku drugu vrstu dozvole prema drugom zakonu.

Što se tiče učešća u poslovanju pravnog lica, boravišna dozvola u svrhu preduzetništva (učešća u poslovanju pravnog lica) odobrava se samo za članove organa upravljanja pravnog lica. Strancima koji su samo članovi društva ili članovi pravnog lica (a nisu članovi organa upravljanja) i obavljaju za navedeno pravno lice radne zadatke koji su predmet preduzetništva, institucija može da izda radnu dozvolu. Međutim, na osnovu ove dozvole ne mogu da dobiju kartu zaposlenog.

Stranac bi trebalo da obrati pažnju na razliku između preduzetništva i zaposlenja budući da u slučaju inspeksijske kontrole može da plati dosta visoku novčanu kaznu. Proverite da li su uslovi vašeg preduzetništva u skladu sa češkim zakonima.

Preduzetnik je svako ko samostalno, u svoje ime i na svoju odgovornost obavlja profitabilnu delatnost preko dozvole za samostalnog privrednika (ili na sličan način) s namerom da navedenom delatnošću i dalje nastavi da se bavi radi ostvarivanja dobiti.

Zaposleni je svako fizičko lice koje se ugovorom obavezalo da će obavljati zavisni rad na osnovu radnopravnog odnosa. Pod pojmom zavisni rad podrazumeva se posao koji se vrši u odnosu nadređenosti poslodavca i podređenosti zaposlenog, u ime poslodavca, prema uputstvima poslodavca i koji zaposleni obavlja lično za poslodavca.

Zaposlenje je npr. i obavljanje radnih zadataka koji proizilaze iz predmeta delatnosti pravnog lica ili ortačkog društva koje vrši član društva, organ upravljanja ili član ortačkog društva. Za radnu delatnost smatra se i situacija kada inostrani poslodavac na osnovu privrednog ili drugog ugovora sklopljenog s domaćim pravnim ili fizičkim licem šalje svoje zaposlene na rad.

Tekst koji sledi odnosi se pre svega na **preduzetništvo na osnovu dozvole za samostalnog privrednika**.

Lice koje samostalno obavlja profitabilnu delatnost, odnosno privređuje ili obavlja neku drugu ekonomsku delatnost, smatra se za lice koje se samozaposlilo (OSVČ) ili za malog privrednika. Privređivanje na osnovu dozvole regulisano je tzv. Zakonom o samostalnom privređivanju. Stranci u Republici Češkoj mogu da privređuju pod istim uslovima kao i češki državljani.

Odeljenje za privatne preduzetnike

Ova institucija izdaje dozvole za samostalne privrednike. Lice s ovom dozvolom se u Republici Češkoj smatra za preduzetnika (lice koje se samozaposlilo – OSVČ).

Zdravstveno osiguranje

Preduzetnik ima obavezu da sam sebi plaća zdravstveno osiguranje.

Ako u RČ dođete s putnim zdravstvenim osiguranjem kupljenim u vašoj zemlji, potrebno je da u slučaju produženja boravka kupite novo kompleksno zdravstveno osiguranje u osiguravajućoj kući koju su češki organi akreditovali za ovu delatnost.

OSSZ – Opštinski zavod za penziono i invalidsko osiguranje

Problemom socijalnog osiguranja se u RČ bavi ČSSZ – Češki zavod za penziono i invalidsko osiguranje. Svaki privrednik u RČ dužan je da se registruje u svom opštinskom zavodu za penziono i invalidsko osiguranje (OSSZ, u Pragu PSSZ), te da sam

plaća akontaciju za socijalnu zaštitu najkasnije do 20. dana meseca koji sledi (ne važi ako je za vas preduzetništvo sporedna delatnost i iznose za osiguranje već plaćate npr. za zaposlenje u vidu doprinosa – preporučujemo da se obratite nekom od centara za integraciju ili neprofitnoj organizaciji radi savetovanja, njihove adrese nalaze se na kraju ove publikacije). Svaku promenu treba prijaviti OSSZ do 8. dana kalendarskog meseca koji sledi nakon meseca u kojem je došlo do promene.

Ako imate vizu ili boravišnu dozvolu u svrhu preduzetništva, ne smete da se odjavljujete iz OSSZ, čak ni u slučaju da u nekom periodu ne privređujete, nemate prihode, ne nalazite se na teritoriji RČ itd.

Instituciji OSSZ ne smete da dugujete ništa jer vam u protivnom pretila opasnost od uklanjanja vize ili boravišne dozvole (može se desiti i da vam ista ne bude produžena).

Poreska uprava (FU)

Stranac s dozvolom za privređivanje mora da se registruje u Poreskoj upravi koja će mu dodeliti „poreski identifikacioni broj – DIČ“.

Svako ko se bavi preduzetništvom ima obavezu da vodi evidenciju o prihodima i rashodima na osnovu koje će se izračunati poreska osnovica. Svako ko se bavi preduzetništvom ima obavezu da podnese poresku prijavu za datu godinu obično do 31. marta godine koja sledi, pa i u slučaju da se preduzetništvom nije bavio tokom cele godine ili nije imao nikakav prihod. Na osnovu podnete poreske prijave preduzetnik može imati obavezu da plati porez na dohodak.

Dokumentacija koju uz zahtev za dugotrajnu vizu u svrhu preduzetništva morate da priložite (kod inostranih dokumenata neophodno je da imaju overeni prevod na češki jezik) je sledeća:

- Putna isprava;
- Fotografija (1 kom);
- Dokument o upisu u Registar privrednih delatnosti ili Registar privrednih društava u RČ;
- Dokument o obezbeđenom smeštaju u RČ;
- Dokument kojim se dokazuje da imate dovoljno finansijskih sredstava i da su vam na teritoriji RČ na raspolaganju;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji ste državljanin, kao i zemalja u kojima ste u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci. Izvod iz Kaznenog registra mora da ima i višu overu (tzv. punu legalizaciju) ili overu u obliku apostila, osim ako vas od ove obaveze ne oslobađa međunarodni ugovor (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ i na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova ako zahtev predajete na teritoriji RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ);
- Dokument kojim se potvrđuje da u RČ imate obezbeđeno putno zdravstveno osiguranje za vreme boravka na teritoriji RČ, na zahtev i dokument kojim se potvrđuje da je iznos za osiguranje plaćen.

Pre nego što predate zahtev za vizu, saznajte što više informacija o preduzetništvu na teritoriji Republike Češke. Ako svoje preduzetništvo tek počinjete, pripremite detaljan i realan plan za svoje privređivanje nakon dolaska, sastavite spisak s koracima koje ste već završili, uključujući i informacije o postojećim ili potencijalnim privrednim partnerima. Sastavni deo zahteva je intervju u diplomatsko-konzularnom predstavništvu, pa ako pružite informacije koje nisu tačne i ne deluju verodostojno, vaš zahtev može da bude odbijen.

Neophodno je da sami saznate sve detalje koje zahtev mora da sadrži. O ovoj temi možete više da pročitate na adresi www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljeni trećih zemalja – „Viza za boravak preko 90 dana“.

NE ZABORAVITE:

- Velika je razlika između preduzetništva i zaposlenja. Možda ste ubeđeni da privređujete, ali umesto toga obavljate delatnost koja je prema češkim zakonima smatrana za zaposlenje. U takvom slučaju preti vam plaćanje visoke novčane kazne za nepoštovanje Zakona o zaposlenju!

- Ako u RČ dođete u svrhu preduzetništva, moraćete tokom celog svog boravka da plaćate porez, socijalno i zdravstveno osiguranje.
- Ako u RČ budete hteli da ostanete duže, moraćete da dokažete da imate redovne prihode za sebe i svoju porodicu. Dakle, nije moguće baviti se preduzetništvom samo kako biste lakše došli do boravišne dozvole. Morate dokazati da od preduzetništva imate prihode.
- Pročitajte što više informacija koristeći službene izvore ili koristeći pomoć Centra za integraciju i nevladinih organizacija.

DOLAZIM U RČ

Pogled na Malu Stranu i Karlov most

ŠTA JE TO OBAVEZA PRIJAVLJIVANJA?

Vaša prva obaveza u RČ je da se u roku od 3 radna dana od ulaska na teritoriju RČ prijavite!

Ako imate dugotrajnu vizu, prijavite se Policiji za strance prema mestu svoga boravišta u RČ.

Ako u RČ dolazite na osnovu „vize za preuzimanje boravišne dozvole“, odnosno da podignete dozvolu za dugoročni boravak, prijavite se u kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova u kojoj ćete u isto vreme ispuniti obavezu koja se tiče davanja biometrijskih podataka u svrhu izdavanja karte boravišne dozvole (vidi dalje).

Kada se prijavljujete, priložićete važeći pasoš i popunjeni formular za prijavu (dobićete ga u ispostavi Policije za strance ili Ministarstva unutrašnjih poslova).

Od vas se može tražiti i da pokažete dokument o putnom zdravstvenom osiguranju.

Obaveza prijavljivanja ne tiče se stranaca za koje je to već obavio pružalac smeštaja (npr. hotel, studentski dom, dom učenika). Obaveza prijavljivanja ne tiče se ni lica koja su mlađa od 15 godina.

Adrese ispostava Policije za strance i Ministarstva unutrašnjih poslova naći ćete na adresi **www.mvcr.cz/cizinci**, u odeljku „Kontakti“.

ŠTA JE TO BIOMETRIJA I BIOMETRIJSKA LEGITIMACIJA?

Ako budete podnosili zahtev za dugotrajnu vizu, ovo poglavlje se na vas ne odnosi!

Biometrija predstavlja prikaz tzv. biometrijskih elemenata, odnosno prikaz lica, otisaka prstiju i digitalnog potpisa. Biometrijske legitimacije sadrže ove tzv. biometrijske podatke. Biometrijski podaci se snimaju putem specijalnih tehničkih uređaja u kancelarijama Ministarstva unutrašnjih poslova, u kojima se i izdaju.

Biometrija se tiče državljana trećih zemalja koji na teritoriji RČ borave na osnovu dozvole za dugoročni i stalni boravak. Ne odnosi se na državljanke trećih zemalja koji na teritoriji RČ borave na osnovu vize.

Dozvola za dugoročni i stalni boravak izdaje se u obliku karte boravišne dozvole koja ima čip s biometrijskim podacima (biometrijska legitimacija).

Ako je vaš zahtev za dugoročni boravak odobren u zemlji porekla, nakon dolaska u RČ morate u roku od 3 radna dana od ulaska na teritoriju RČ, doći u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova i doneti važeću putnu ispravu kako bi vam mogli biti snimljeni biometrijski podaci radi izrade biometrijske karte.

Nakon što date biometrijske podatke, dobićete poziv da opet dođete u istu kancelariju i da svoju legitimaciju preuzmete (najkasnije 60 dana od dana kada ste dali biometrijske podatke) i da platite taksu u vidu taksene marke (taksenu marku najčešće možete da kupite u pošti). Pre preuzimanja legitimacije opet ćete dati biometrijske podatke kako bi vam mogla biti izdata legitimacija.

Izdana legitimacija boravišne dozvole služi kao identifikaciona isprava za vaš boravak u RČ. Ako budete želeli da putujete iz/u RČ, morate uz sebe imati i pasoš.

Ako bez navođenja ozbiljnijih razloga ne doputujete u RČ, ako ne dođete u kancelariju Ministarstva unutrašnjih podataka radi snimanja biometrijskih podataka ili ako ne preuzmete kartu boravišne dozvole, postupak za izdavanje dugoročnog boravka se prekida. Ako imate ozbiljne razloge zbog kojih niste u mogućnosti da pružite biometrijske podatke ili da preuzmete kartu i niste u mogućnosti da razloge odstranite, obavestite Ministarstvo unutrašnjih poslova u propisanom roku jer tako neće doći do prekida procedure o rešavanju vašeg zahteva, niti ćete morati da napustite teritoriju RČ.

Kartu boravišne dozvole dobro čuvajte. Ako je izgubite ili oštetite, moraćete da platite visoku taksu za izdavanje nove.

Neophodno je da sami pročitate što više o ovoj temi na www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljeni trećih zemalja” – „Biometrija”.

KAKO PRIJAVITI PROMENE?

Tokom svoga boravka u RČ imate obavezu da u roku od 3 radna dana prijavite promenu prezimena, bračnog stanja, promenu podataka u putnoj ispravi i karti boravišne dozvole.

Imate i obavezu da u roku od 30 dana prijavite promenu adrese u RČ. Promenu adrese uvek prijavite u propisanom roku. Ne zaboravite da na novoj adresi na poštanskom sandučetu napišete svoje ime i prezime! Državni organi vam poštom mogu slati preporučena pisma sa važnim sadržajem. Ako vas poštar ne zatekne na mestu boravišta, on će vam u poštanskom sandučetu ostaviti obaveštenje da je probao da uruči pismo, ali vas nije našao kod kuće. Imate 10 dana da preporučeno pismo podignete direktno u pošti. Ako pismo ne podignete u roku od 10 dana od dana kada je vraćeno u poštu, poslednji dan isteka ovog roka smatra se danom kada ste pismo preuzeli.

Promene prijavljujte lično ili pismenim putem u kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova. Informaciju o obaveznoj ličnoj poseti ili mogućnosti prijavljivanja pismenim putem morate proveriti. U svakom slučaju, neophodno je da se pridržavate rokova za prijavu promena i da donesete/pošaljete original ili overenu kopiju dokumenta koji promenu dokazuje.

Ako zbog novonastalih promena mora da vam se izda nova karta boravišne dozvole, dužni ste da platite odgovarajuću taksu.

Detaljnije o ovoj temi pronaći ćete na adresi www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljeni trećih zemalja” – „Prijavljivanje promena”.

KAKO PRODUŽITI BORAVAK U RČ?

Ako u RČ boravite na osnovu dugotrajne vize i odlučite da svoj boravak produžite, najranije 90 dana, a najkasnije pre samog isteka vize, možete da podnesete zahtev za produžavanje istog. Ako vaš trenutni i planirani boravak zajedno ne premašuju 1 godinu, zahtev podnosite samo za produženje vize. Ako produžavate vizu, morate uvek imati i ostvarivati istu svrhu boravka.

Ako produžavate dugotrajnu vizu podnošenjem zahteva za prvi dugoročni boravak, zahtev možete da predate najranije 120 dana i najkasnije poslednjeg radnog dana pre isteka vize. Međutim, i dalje morate imati istu svrhu boravka i morate da priložite sve što se uz ovaj zahtev prilaže (izuzetke propisuje Zakon o boravku stranaca).

Ako u RČ boravite na osnovu dugoročnog boravka i ako se odlučite da boravak produžite, za podnošenje zahteva za produženje dugoročnog boravka važi isti rok kao i za prvi zahtev za vizu (najranije 120 dana i najkasnije poslednjeg radnog dana pre isteka dugoročnog boravka). I ovde ćete morati da priložite sve što se uz zahtev mora priložiti.

Ako zahtev za produženje dugotrajne vize ili zahtev za izdavanje prvog dugoročnog boravka na teritoriji RČ ili zahtev za produženje boravka ne predate u propisanom roku, to znači da je vašem boravku u RČ došao kraj.

KAKO PUTOVATI U DRUGE ZEMLJE ŠENGENSKOG PROSTORA I EU?

Šengenski prostor je zajednička teritorija država na čijim granicama se ne vrše nikakve granične kontrole lica. Ukinute kontrole granica kompenzovane su pojačanom saradnjom i zajedničkim pravilima za zaštitu spoljašnjih granica, za policijsku i pravosudnu

saradnju, za zaštitu ličnih podataka, za izdavanje viza i prosleđivanje podataka u okviru Šengenskog informativnog sistema. Pojedinačne države šengenskog prostora razmenjuju informacije, pa tako kršenje zakona u jednoj državi i unos imena u Šengenski informativni sistem (SIS) može imati za posledicu zabranu ulaska ili ukidanje boravka i u ostalim zemljama šengenskog prostora.

Ove države su deo šengenskog prostora:

Austrija, Belgija, Češka, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Island, Italija, Letonija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nemačka, Norveška, Poljska, Portugalija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska i Švajcarska.

Ostale zemlje članice EU ili EHP, odnosno Bugarska, Hrvatska, Irska, Kipar i Rumunija nisu deo šengenskog prostora.

Državljanin treće zemlje može da putuje po teritoriji EU/šengenskom prostoru uz važeći pasoš. Za putnu ispravu se u svrhu putovanja po EU **ne može** smatrati karta boravišne dozvole koju je izdala RČ ili druga zemlja članica.

Sa dugotrajnom vizom ili dugoročnim boravkom za teritoriju RČ možete da putujete i u ostale zemlje šengenskog prostora, ali postoje uslovi za navedena putovanja: na teritoriji ovih zemalja ne možete da boravite duže od 90 dana u okviru bilo kog perioda od

180 dana. Pomoć s proverom ispunjavanja uslova pruža tzv. šengenska računaljka, koju ćete naći na stranici https://ec.europa.eu/home-affairs/content/visa-calculator_en. Što se tiče putovanja u zemlje EU van šengenskog prostora, kriterijume za ulazak morate da proverite u diplomatsko-konzularnom predstavništvu predmetne države. Možda će vam biti potrebna viza (i za tranzitne prostore na aerodromu). Spisak sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima je na stranicama Ministarstva inostranih poslova na www.mzv.cz.

Više o ovoj temi možete da pročitate na www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljeni trećih zemalja” – „Putovanje po EU/šengenskom prostoru”.

ŽELIM DA KASNIJE I MOJA PORODICA DOĐE U RČ

Kratkotrajna viza na osnovu Pozivnog pisma

Ako vaši gosti ili vaši članovi porodice žele da dođu u kraću posetu, mogu da podnesu zahtev za šengensku vizu u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ (kratkotrajna viza do 90 dana). Vi, kao lice koje šalje poziv, morate da popunite obrazac Pozivno pismo koji imate na raspolaganju u ispostavama Policije za strance, prema mestu vašeg boravišta. Pozivno pismo overava Policija za strance.

Vaši članovi porodice će uz zahtev morati da predaju i priloge koji moraju da budu na češkom jeziku (kod inostranih dokumenata je neophodan njihov overen prevod) i to:

- Popunjen obrazac Pozivno pismo, overen u Policiji za strance;
- Informaciju na osnovu koje se može proceniti njihova namera da će RČ/šengenski prostor napustiti pre isteka vize (npr. rezervacija vozne ili avionske karte, dokument o finansijskim sredstvima koji dokazuje porodične ili radne veze itd);
- Dokument o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju koje je važeće u RČ.

Dugotrajna viza u svrhu porodica

Ako boravite na teritoriji na dugotrajnu vizu ili ne ispunjavate uslove za izdavanje dugoročnog boravka u svrhu spajanja porodice (vidi dole), vaši članovi porodice mogu da podnesu zahtev za dugotrajnu vizu u svrhu porodice. Dobro razmislite da li ćete imati dovoljno finansijskih sredstava za izdržavanje svih svojih članova porodice. Rešavanje ovih zahteva može da traje do 120 dana.

U priloge koje ćete predati uz zahtev (kod inostranih dokumenata je potreban overeni prevod na češki jezik) spadaju:

- Izvod iz matične knjige rođenih ili venčanih kojim se dokazuju porodične veze;
- Putna isprava;
- Fotografija (1 kom);
- Dokument o obezbeđenom smeštaju u RČ;
- Dokument o dovoljnim finansijskim sredstvima kojima mogu da raspoložu na teritoriji RČ;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje čiji su državljani, kao i zemalja u kojima su u poslednje 3 godine boravili bez prestanka duže od 6 meseci. Dokument se ne zahteva za mlade od 15 godina. Izvod iz Kaznenog registra mora da ima i višu overu (tzv. punu legalizaciju) ili overu u obliku apostila, osim ako vas od ove obaveze ne oslobađa međunarodni ugovor (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ i na zahtev Ministarstva unutrašnjih poslova ako zahtev predajete na teritoriji RČ);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva);
- Dokument kojim se potvrđuje da imate obezbeđeno putno zdravstveno osiguranje za boravak na teritoriji RČ, a na zahtev i dokument kojim se potvrđuje da je iznos za osiguranje plaćen.

Neophodno je da sami saznate više informacija o pojedinačnim priložima koje predajete uz zahtev za svoje članove porodice na adresi www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljanima trećih zemalja“ – „Viza za boravak do 90 dana“ i „Viza za boravak preko 90 dana“. Razmislite da li ste u stanju da porodicu finansijski izdržavate.

Dugoročni boravak u svrhu spajanja porodice

Ako imate dozvolu za dugoročni boravak i u RČ boravite najmanje 15 meseci ili ako imate kartu zaposlenog i na teritoriji RČ boravite najmanje 6 meseci, vaši članovi porodice mogu da podnesu zahtev za dugoročni boravak u svrhu spajanja porodice. Opet dobro razmislite da li ćete imati dovoljno finansijskih sredstava za izdržavanje svoje porodice. Morate da pokažete svoja ukupna redovna mesečna primanja i primanja vaših

članova porodice, pri čemu iznos mora da pređe zbir mesečnih troškova za smeštaj i životni minimum za sva lica za koja je podnet zahtev. Rešavanje ovih zahteva može trajati do 270 dana.

Prilozi koje uz zahtev predajete i koji moraju da budu na češkom jeziku (kod inostranih dokumenata je neophodan overeni prevod) su sledeći:

- Izvod iz matične knjige rođenih ili venčanih kojim se dokazuju porodične veze;
- Dokument o obezbeđenom smeštaju u RČ;
- Dokument kojim potvrđujete redovan finansijski prihod za sebe i svoju porodicu u zakonski određenom minimalnom iznosu;
- Dokument o obezbeđenom zdravstvenom osiguranju važećem u RČ;
- Izvod iz Kaznenog registra zemlje iz koje dolaze (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva);
- Potvrda da su ispunjeni svi zahtevi i preduzete sve mere kojima se sprečava unos infektivnog oboljenja (na zahtev diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ).

Neophodno je da sami pročitate nešto više o pojedinačnim priložima koje predajete uz zahtev za svoje članove porodice na adresi www.mvcr.cz/cizinci, u odeljku „Državljeni trećih zemalja” – „Dugoročni boravak” – „Svrha spajanja porodice”. Razmislite da li ste u stanju da porodicu finansijski izdržavate.

NE ZABORAVITE:

- Vaši članovi porodice mogu da podnesu zahtev za dugotrajnu vizu, dugoročni boravak (dugoročni boravak mogu da zatraže tek nakon 15 ili 6 meseci vašeg boravka u RČ). Dugotrajna viza će najpre biti data na najviše 1 godinu, dok će dugoročni boravak biti na najviše 2 godine.
- Ako vaši članovi porodice u RČ budu imali dugoročni boravak u svrhu spajanja porodice i ako po dolasku dobiju povoljnu ponudu za posao, tokom boravka u RČ mogu da rade, odnosno nije im potrebna radna dozvola, ni karta zaposlenog.
- Pre nego što odlučite da dovedete i svoju porodicu, dobro razmislite da li imate dovoljno prihoda da ih izdržavate. Ovo ćete morati i da dokažete kada vaši članovi porodice budu podnosili zahtev za vizu ili za dugoročni boravak.
- Kod boravka dužeg od 90 dana (ne kod kraćih poseta) **dužni ste da decu uzrasta od 6 do 15 godina šaljete u osnovnu školu (i decu od 5 godina u obdanište) kako bi dobili obavezno školsko obrazovanje.** Ukoliko to ne uradite, preti vam kazna.

ZDRAVSTVENO I SOCIJALNO OSIGURANJE U RČ

Svako ko boravi u RČ dužan je da ima zdravstveno osiguranje.

U RČ postoje dva osnovna oblika zdravstvenog osiguranja – javno i komercijalno.

Javno zdravstveno osiguranje je uglavnom namenjeno sledećoj kategoriji stranaca:

- stranci koji imaju odobren stalni boravak;
- stranci koji su zaposleni kod poslodavca sa sedištem ili stalnim boravkom na teritoriji RČ (plaća poslodavac), bez obzira na vrstu boravišne dozvole koju imaju (viza, dugoročni boravak);
- državljani zemalja članica EU i njihovi članovi porodice (pod specifičnim uslovima);
- ostale odabrane grupe (npr. korisnici međunarodne zaštite).

Komercijalno zdravstveno osiguranje (tzv. putno zdravstveno osiguranje) predstavlja privatno-pravni odnos osiguranika i osiguravajuće kuće i namenjeno je pre svega sledećim kategorijama stranaca (osim stranaca s odobrenim stalnim boravkom):

- samostalni privrednici (OSVČ) i ostali preduzetnici;
- ekonomski neaktivni članovi porodice zaposlenih, OSVČ;
- studenti.

Kriterijumi za putno zdravstveno osiguranje za boravak do 90 dana (na šengensku vizu) određuju se direktivom Evropske unije, tzv. viznim kodeksom.

Ako podnosite zahtev za dugotrajnu vizu ili dozvolu za dugoročni boravak u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ, dužni ste da za svoj boravak u RČ kupite komercijalno zdravstveno osiguranje koje pokriva troškove za nužnu i neodložnu medicinsku negu, uključujući i troškove u vezi sa prevozom ili, u slučaju smrti, povezane s transportom tela umrlog. Iznos ugovorenog limita isplaćenog iznosa osiguranja na jedan osigurani slučaj mora da bude najmanje 60.000 evra. Putno zdravstveno osiguranje ne sme da isključuje isplatu odštete u slučaju povrede do koje je došlo zbog namernog delovanja, krivicom ili delimičnom krivicom osiguranika, niti kao posledica konzumacije alkohola, narkotika i halucinogenih supstanci od strane osiguranika.

Ako zahtev za dugotrajnu vizu, za dugoročni boravak ili produženje boravišne dozvole podnosite već u okviru svoga boravka u RČ, dužni ste da nabavite komercijalno zdravstveno osiguranje u obimu kompleksne medicinske nege; to znači da će osiguraniku, bez direktne uplate troškova za lečenje, biti pružena medicinska nega u cilju očuvanja njegovog zdravstvenog stanja iz perioda pre sklapanje ugovora o osiguranju. U ovo osiguranje mora da bude uključena preventivna medicinska nega, nega u dispanzeru, kao i medicinska nega koja je u vezi sa trudnoćom osigurane trudnice i porođajem njenog deteta. Komercijalno zdravstveno osiguranje u obimu kompleksne medicinske nege može da bude kupljeno samo u osiguravajućoj kući koja ima dozvolu za prodaju ove vrste osiguranja na teritoriji RČ.

Dokument o komercijalnom zdravstvenom osiguranju ne morate imati, ako dokažete da će troškovi pružanja medicinske nege biti pokriveni na osnovu međunarodnog sporazuma ili će biti pokriveni na drugačiji način i na osnovu pismene obaveze pravnog lica, državnog organa ili na osnovu obaveze koja je u overenom obrascu *Pozivno pismo*.

Ako je stranac zaposlen, poslodavac za njega plaća i **socijalno osiguranje**. Ako je stranac privatni preduzetnik, sam za sebe plaća **socijalno osiguranje**.

U slučaju da ne plaćate zdravstveno i socijalno osiguranje na način koji propisuje češko zakonodavstvo, može se desiti da ne dobijete vizu ili da vam viza ili boravišna dozvola budu ukinuti.

KURS ZA ADAPTACIJU I INTEGRACIJU ZA STRANCE

Od 1. 1. 2021. godine izabrane grupe stranaca imajuće **obavezu da završe kurs za adaptaciju i integraciju i to u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu rešenja o izdavanju boravišne dozvole**. Reč je o četvorosatnom kursu u okviru kojeg se stranci upoznaju s pravima i obavezama koje moraju da poštuju tokom boravka na teritoriji Republike Češke.

Koga se tiče ova obaveza?

Obaveza da završe kurs za adaptaciju i integraciju tiče se svakog stranca kojem je od 1. 1. 2021. godine izdata:

- dozvola za dugoročni boravak u RČ;
- dozvola za dugoročni boravak u RČ iz razloga promene svrhe boravka;
- dozvola za stalni boravak u RČ iz humanitarnih razloga, pre svega ako je reč o strancu koji je supružnik azilanta, a brak je sklopljen pre dolaska azilanta u RČ, o maloletnom detetu azilanta ili detetu o kojem vodi brigu, a za njega nije podnet zahtev za azil, ili ako je reč o strancu koji je u prošlosti bio državljanin Republike Češke;
- dozvola za stalni boravak u RČ u posebnim slučajevima;
- dozvola za stalni boravak u RČ ako je boravak stranca u interesu Republike Češke;
- dozvola za stalni boravak u RČ ako je reč o detetu stranca s odobrenim stalnim boravkom u Republici Češkoj i ako je razlog za podnošenje zahteva spajanje porodice ovih stranaca u RČ;
- dozvola za stalni boravak u RČ nakon što je prethodna dozvola za stalni boravak ovom strancu bila ukinuta, ako je neprekidno u trajanju od 6 godina boravio van teritorije Republike Češke, odnosno ako je neprestano duže od 12 meseci boravio van zemalja Evropske unije;
- dozvola za stalni boravak nakon 4 godine neprestanog boravka u RČ, ako je reč o strancu koji boravi ovde nakon što je završena procedura dodeljivanja međunarodne zaštite.

Koga se ne tiče ova obaveza ?

Obaveza da završe kurs za adaptaciju i integraciju **ne odnosi se na državljane Evropske unije**, kao ni na njihove članove porodice, ni na članove porodice državljana Republike Češke.

Potom na strance koji na teritoriji Republike Češke borave na osnovu:

- dozvole za dugoročni boravak u svrhu studiranja;
- dozvole za dugoročni boravak u svrhu pružanja zaštite na teritoriji RČ;
- dozvole za dugoročni boravak u svrhu investiranja;
- dozvole za dugoročni boravak koju je izdalo Ministarstvo inostranih poslova Republike Češke;
- karte interno premeštenog zaposlenog;
- karte interno premeštenog zaposlenog iz druge zemlje članice Evropske unije.

Obaveza da završe kurs za adaptaciju i integraciju takođe se ne odnosi na strance kojima na dan stupanja na snagu rešenja o izdavanju boravišne dozvole nije bilo 15 godina, ili strancima koji su na taj dan napunili 61 godinu. Obavezu da završi kurs za adaptaciju i integraciju nema ni stranac koji ga je nakon 1. 1. 2021. već jednom odslušao.

Kurseve za adaptaciju i integraciju ne moraju da završe ni vlasnici karte zaposlenog i plave karte kojima su one izdate u okviru vladinih programa „Viskokvalifikovani zaposleni“ i „Osoblje od ključne važnosti i naučno osoblje“.

Šta će se desiti u slučaju da se obaveza ne ispuni?

Neispunjavanje obaveze završavanja kursa za adaptaciju i integraciju smatra se za prekršaj za koji strancu može da bude izrečena kazna **u iznosu do 10.000 čeških kruna**.

Gde se može završiti kurs?

Obavezu možete da ispunite SAMO završavanjem kursa u organizaciji Centra za pomoć s integracijom stranaca (www.integracnicentra.cz). PAŽNJA! Drugi kurs ili kurs sa sličnim ili istim nazivom vam neće biti priznat. **Za kurs se registrujete SAMO na portalu <https://frs.gov.cz> na kojem će, posle uplate, biti dostupne informacije o terminima održavanja pojedinačnih kurseva. Iznos koji stranci, polaznici kursa za adaptaciju i integraciju, moraju da plate je **1.500 čeških kruna**.**

Detaljnije informacije nalaze se ovde:

www.vitejtevcr.cz

O ČEMU TREBA VODITI RAČUNA? KAKVI SU RIZICI?

Zámek Valtice, južna Moravska

BESPLATNA POMOĆ I INFORMACIJE

- U slučaju potrebe, obratite se Centru za integraciju i nevladinim neprofitnim organizacijama čiji je zadatak da vam pruže besplatnu pomoć i da vam daju savete u oblasti pravne i socijalne problematike.
- Pre nego što potražite pomoć, pogledajte pouzdane informacije državnih organa koje su dostupne na internetu – www.mvcr.cz/cizinci ili www.mpsv.cz/web/cz/prace-a-zamestnani#prace-cizincu. Ako vam ove informacije ne budu dovoljne, napravite spisak s pitanjima za koje tražite odgovore i zakažite sastanak u savetovalištu. Na sastanak ponesite svu dokumentaciju koja se odnosi na vaš problem.
- Na osnovu profesionalne i besplatne pomoći moći ćete sva svoja pitanja da rešite sami i na vrlo jednostavan način.

POSREDNICI

- Ne trošite uzalud novac na pripremu vašeg odlaska, dolaska i boravka u Republici Češkoj jer sve potrebno možete završiti i sami! Saznajte dovoljno pouzdanih informacija preko diplomatsko-konzularnog predstavništva RČ, preko službenog imigracionog portala Ministarstva unutrašnjih poslova, preko službenih centara za integraciju, kao i nevladinih i neprofitnih organizacija. Nemojte se automatski oslanjati na informacije koje nisu na službenim internet stranicama.
- Ako se odlučite za agencije u posredovanju pri zapošljavanju, proverite da li imaju važeću obaveznu dozvolu za obavljanje ove delatnosti. Spisak s nazivima akreditovanih agencija za posredovanje u zapošljavanju pronaći ćete na portalu Ministarstva za rad i socijalna pitanja www.mpsv.cz/web/cz/prace-a-zamestnani#agentury-prace.

LIČNE ISPRAVE I DOKUMENTACIJA

- Nemojte svoje lične isprave (pasoš) nikome davati, napravite overene kopije važnih dokumenata. Ponesite sa sobom u RČ i ostalu dokumentaciju koja se tiče stečenog obrazovanja, obrazovanja vaše dece (ako putuju s vama), karticu s primljenim vakcinama ili neku drugu važnu dokumentaciju.
- Biometrijsku boravišnu kartu za RČ čuvajte jer ako je izgubite ili oštetite, platićete visoku taksu za izdavanje nove.

PUNOMOĆJE

- Ne potpisujte opšte punomoćje za zastupanje po pitanjima koja možete ili morate sami da rešite (npr. potpis ugovora, preuzimanje pošte i slično). Punomoćje se koristi za tačno opisani obim zastupanja za konkretno lice ili za tačni datum za koji je zastupanje planirano.
- Ako nekome želite da date punomoćje za zastupanje, odaberite lice kojem verujete i uvek uzmite kopiju punomoćja. Zastupanje za novac je samo za advokate koji imaju advokatsku licencu. O rezultatu zastupanja se informišite i ako u neku informaciju sumnjate, možete se i sami informisati kod nadležnog organa koji se bavi vašim pitanjem. Zastupanje u svakom trenutku možete da opozovete.
- Svu dokumentaciju čuvajte, a sporazume koji se tiču vašeg posla sklapajte uvek pismeno, ako u budućnosti budete potraživali svoje zahteve i prava.

USLOVI RADA

- Uslovi i opis posla koji ćete obavljati uvek moraju da budu dogovoreni pre samog dolaska u RČ, i to u pismenom obliku.
- U slučaju da nakon dolaska u RČ budete primorani da radite drugačiji posao od dogovorenog, može se raditi o kršenju zakona od strane vašeg poslodavca, dakle, o krivičnom delu (prevare), u najgorem slučaju može se raditi i o trgovini ljudima u svrhu prinudnog rada. U ovakvoj situaciji mogu se naći i muškarci i žene, a naznake ovakvog dela mogu da budu ponižavajuće ophođenje, loši uslovi rada (prekovremeno, nehigijenski uslovi, opasan posao ili posao opasan po zdravlje), plaćanje nekih fiktivnih dugova ili seksualna i psihička eksploatacija. U takvom slučaju, odmah se obratite

specijalizovanoj nevladinoj organizaciji (vidi odeljak Kontakti) ili Policiji Republike Češke koji mogu da vam pruže pomoć. Vaše svedočenje pomoći će da vinovnici budu kažnjeni i da se od slične eksploatacije zaštite drugi stranci poput vas.

- Ako postanete žrtva trgovine ljudima i ako budete sarađivali s organima Republike Češke, možete da podnesete zahtev za dugoročni boravak u svrhu pružanja zaštite na teritoriji RČ, te nećete ostati bez boravišne dozvole.

DUGOVI I NEDUGOVANJE

- Pazite na novčane pozajmice zato što vas dugovi i eventualno prinudno sudsko izvršenje mogu dovesti u bezizlaznu situaciju, mogu vam napraviti probleme, te rezultirati i ilegalnim boravkom. Novčane kazne i kasnije zatezne kamate mogu se odnositi i na možda trivijalne stvari, kao što je npr. kazna za vožnju bez karte, neplaćanje televizijske takse, neplaćene rate za kupljenu robu, neplaćanje za odvoženje otpada ili za zdravstveno i socijalno osiguranje.
- U RČ postoji registar dužnika. Potvrda o nedugovanju je zahtevana i u vezi s vašom preduzetničkom delatnošću i boravišnim dozvolama.

POŠTOVANJE ZAKONA

- Kršenje obaveza u vezi sa boravkom i radom, kao i svih zakona RČ može rezultirati vašom deportacijom iz zemlje, ali i unosom vašeg imena i prezimena u Šengenski informativni sistem (SIS). To bi značilo zabranu ulaska u sve zemlje šengenskog prostora.

PROMENA ADRESE U RČ

Prijavite promenu svog boravišta u RČ u propisanom roku. Institucije vam mogu poštom poslati preporučena pisma sa važnim sadržajem. Ako vas poštar ne zatekne na mestu boravišta, u poštanskom sandučetu će vam ostaviti obaveštenje da je pokušao da vam uruči pismo, ali vas nije našao kod kuće. Imate 10 dana da navedeno pismo podignete

direktno u pošti. Ako pismo ne podignete u roku od 10 dana od dana kada je vraćeno u poštu, poslednji dan isteka ovog roka smatra se danom kada ste pismo preuzeli. Takođe je neophodno da na poštanskom sandučetu napišete svoje ime i prezime, kao i na interfonu, kako bi poštar mogao da vas pronađe.

UŠTEDEVINA U SLUČAJU NUŽDE

Ako je to moguće, ostavite sa strane finansijsku rezervu u slučaju neočekivane situacije ili radi povratka u svoju zemlju.

VAŽNI KONTAKTI U RČ

Pogled na Teplu, manastir crkvenog reda premonstranata,
opština Tepla (kod grada Marijanske Laznje)

PRE ODLASKA U RČ:

Diplomatsko-konzularna predstavništva RČ, izdavanje šengenske vize:

- **Ministarstvo inostranih poslova RČ** – Odeljenje za vize
www.mzv.cz, e-mail: vo@mzv.cz.

NAKON DOLASKA U RČ:

Sva pitanja oko boravka, produžavanja boravka, prijavljivanje promena:

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova RČ**: Odeljenje za azil i migracionu politiku (OAMP) www.mvcr.cz/cizinci – na ovom mestu dobićete kontakte na ispostave Ministarstva unutrašnjih poslova po regionima.

Ukoliko imate pitanja možete se obratiti:

Broj za informacije na češkom jeziku Ministarstva unutrašnjih poslova:
tel: (+420) 974 820 680

Kontrola boravka, overa obrasca Pozivno pismo, prijavljivanje nakon dolaska u RČ:

- **Policija RČ – Policija za strance**
www.policie.cz/clanek/agenda-cizinecke-policie.aspx

Posao u RČ, agencije za posredovanje u zapošljavanju, slobodna radna mesta (i za strance):

- **Ministarstvo za rad i socijalna pitanja**
Rad stranaca u RČ: www.mpsv.cz/web/cz/prace-a-zamestnani#prace-cizincu

Agencije za posredovanje u zapošljavanju:
www.mpsv.cz/web/cz/prace-a-zamestnani#agentury-prace

Zavodi za zapošljavanje: www.uradprace.cz/web/cz/kontakty-2

Inspekcija rada: www.suip.cz

Besplatne informacije i savetovanje:

• Centri za integraciju – www.integracnicentra.cz

Centri za integraciju nalaze se u svim regionima Republike Češke. U njima ćete dobiti besplatan savet u kojoj tačno instituciji možete obaviti sve što vam je potrebno, ponudiće vam kurseve češkog jezika, savetovanje, prevođenje i niz drugih usluga. U centrima za integraciju internet je uvek na raspolaganju – zaposleni u centrima za integraciju pomoći će vam oko korišćenja.

• Nevladine neprofitne organizacije (NVO) – na internet stranici www.cizinci.cz možete da nađete sve kontakte, odeljak *Adresar s kontaktima*.

NVO nude besplatno savetovanje iz oblasti socijalne i pravne problematike, kurseve češkog jezika, pomoć u komunikaciji s državnim organima ili pratnju na sastancima s njima, eventualno i pratnju za posete lekaru ili u komunikaciji sa školom, usmeno prevođenje i pismene prevode. Svakoju NVO možete se telefonski obratiti za pomoć i savet bez obzira na mesto boravišta. U raznim regionima nalaze se i neprofitne organizacije u koje možete fizički otići i direktno se sa njima posavetovati.

Ovde ćemo navesti neke od tih organizacija:

- **Organizacija za pomoć izbeglicama – OPU** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike – www.opu.cz, tel: (+420) 730 158 779 , (+420) 739 413 983 (soc), (+420) 730 158 781, (+420) 730 158 779 (prav.), imejl: opu@opu.cz
- **Savetovalište za integraciju – PPI** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike – www.p-p-i.cz, tel: (+420) 603 281 269 (soc.), imejl: paha@p-p-i.cz
- **International Organization for Migration (Međunarodna organizacija za migraciju) – IOM** – savetovanje, ekonomska migracija, dobrovoljan povratak – www.iom.cz, tel: (+420) 775 965 573, imejl: prague@iom.int
- **Centar za integraciju stranaca – CIC** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike – www.cicpraha.org, tel: (+420) 222 360 452 ili (+420) 704 600 700 (soc.), (+420) 702 150 630 (prav.), imejl: info@cicpraha.org
- **Udruženje za integraciju i migraciju – SIMI** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike – www.migrace.com, tel: (+420) 605 253 994 (soc.), +420 603 547 450 (pravo) , imejl: poradna@migrace.com

- **InBáze, z.s.** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike - www.inbaze.cz, tel: (+420) 739 037 353, imejl: info@inbaze.cz
- **Charita ČR** – pomoć strancima u teškoj situaciji – www.charita.cz (na mongolskom i vijetnamskom www.charita.cz/infolinka). Charita ČR ima mrežu filijala po celoj Republici Češkoj.
- **Arcidiecézní Charita Praha – Centar Migracije** – saveti iz oblasti prava i socijalne problematike, pružanje kratkotrajnog smeštaja u teškim životnim situacijama – www.praha.charita.cz, tel: (+420) 224 246 573, imejl: migrace@praha.charita.cz
- **META, o.p.s.** – saveti iz oblasti obrazovanja za omladinu i odrasle, nostrifikacija diploma – www.meta-ops.cz, tel: (+420) 222 521 446 ili (+420) 773 304 464, imejl: info@meta-ops.cz
- **La Strada Česká republika** – pružanje pomoći žrtvama eksploatacije i trgovine ljudima – www.strada.cz, SOS broj: (+420) 222 717171, Informacije: (+420) 800 077 777

Imigraconi portal EU:

- www.ec.europa.eu/immigration

Pre odlaska

1. Moram da imam važeću putnu ispravu, ili ako mi je manje od 15 godina i nemam svoj pasoš, moram da budem upisan u pasoš roditelja. Radi dobijanja dugotrajne vize pasoš ne sme da bude stariji od 10 godina, mora da ima najmanje 2 slobodne stranice i mora da važi najmanje tri meseca duže od vremena važenja dugotrajne vize.
2. O vrsti priloga uz zahtev za vizu ili boravišnu dozvolu saznao sam u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RČ ili na **www.mvcr.cz/cizinci**.
3. Imam zdravstveno osiguranje koje je važeće u RČ.
4. U pasošu moram da imam vizu ili moram da dobijem od diplomatsko-konzularnog predstavništva rešenje da mi je odobrena boravišna dozvola.

Nakon dolaska

1. U roku od 3 dana od dana dolaska, moram lično da se prijavim Policiji za strance (ako imam vizu) ili u kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova (ako sam podneo zahtev za dugoročni boravak), osim ako je tu obavezu za mene već ispunio pružalac smeštaja.
2. Ako sam podneo zahtev za dugoročni boravak, moram u roku od 3 dana od dana dolaska da odem u kancelariju Ministarstva unutrašnjih poslova radi snimanja biometrijskih podataka.
3. Ako sam dao biometrijske podatke, moraću još jednom lično da odem na isto mesto, da preuzmem legitimaciju i da platim odgovarajuću taksu.

Tokom boravka

1. Kancelariji Ministarstva unutrašnjih poslova moram da prijavim promenu prezimena, bračnog stanja, promenu podataka iz pasoša i promenu podataka iz karte boravišne dozvole, uključujući adresu u RČ.
2. Ako želim da ostanem duže od važenja moje boravišne dozvole, moram na vreme da predam zahtev:
 - za produženje dugotrajne vize (90 do 0 dana pre isteka važenja prethodne vize), ili
 - za prvi dugoročni boravak ili za njegovo produžavanje (najranije 120 dana i najkasnije poslednjeg radnog dana pre isticanja dosadašnje vize ili dugoročnog boravka).
3. Tokom celog boravka moram da ostvarujem svrhu za koju mi je viza bila data ili za koju mi je dugoročni boravak bio odobren.

Kontakti:

Diplomatsko-konzularna predstavništva RČ

Ministarstvo inostranih poslova RČ – www.mzv.cz, imejl: vo@mzv.cz.

Nakon dolaska u RČ:

Ministarstvo unutrašnjih poslova RČ: Odeljenje za azil i migracionu politiku (OAMP)
– www.mvcr.cz/cizinci

Broj za informacije: (+420) 974 820 680